

Винахід відноситься до медицини, а саме до лікарських засобів, виготовлених із рослин, і може бути використаний при виробництві фіто-чаїв та спиртових настоянок.

Відомий збір відповідно до патенту України №19089 на винахід "Фітонапій" від 25.12.1997 (Офіційний бюлетень "Промислова власність", 1997р., №6), що включає траву звіробоя, квітки бузини чорної, листя кропиви, листя м'яти перцевої, траву череди трироздільної, корені й кореневища оману, корінь лопуха справжнього, плоди шипшини, плоди анісу, квітки липи при такому співвідношенні компонентів, ваг. %:

трава звіробоя	4,5-5,5
квітки бузини чорної	16,0-18,0
листя кропиви	1,8-3,0
листя м'яти перцевої	8,0-9,0
трава череди трироздільної	0,5-0,8
корені й кореневища оману	0,8-1,2
корінь лопуха справжнього	2,2-2,7
плоди шипшини	8,0-12,0
плоди анісу	2,2-3,1
квітки липи	решта.

Напій уживають по 150мл 2 рази на день за 45 хвилин до їжі, курс застосування 21 день, щоденно. Фітонапій має гепатотропну та дезінтоксикаційну дію.

Відомий збір, рекомендований при хронічних гепатитах і цирозах печінки, який містить на 100г суміші подрібнених рослин 10г звіробоя звичайного (трава), 10г пижма звичайного (квітки), 10г деревію звичайного (трава), 10г ромашки лікарської (квітки), 10г лопуха справжнього (корінь), 10г шипшини коричневої (плоди), 10г шавлії лікарської (трава), 10г оману високого (корінь), 10г споришу звичайного (трава), череди трироздільної (трава). Приймати по $\frac{1}{3}$ – $\frac{1}{2}$ склянки настою або відвару 3 рази на день за 30 хвилин до їжі. (Соколов С.Я., Замотаєв І.П. Справочник по лекарственным растениям. - М.: Медицина, 1985, с.446, сбор №129).

Відомий також збір, рекомендований при гепатиті й холециститі, який містить на 100г суміші подрібнених рослин 20г цмину пісового (квітки), 20г деревію звичайного (трава), 20г полину гіркого (трава), 20г фенхелю звичайного (плоди), 20г м'яти перцевої (листя). Приймати по $\frac{1}{2}$ склянки настою 4 рази на день за 15 хвилин до їжі. (Соколов С.Я., Замотаєв І.П. Справочник по лекарственным растениям. - М.: Медицина, 1985, с.446, сбор №131).

Відомий також збір, рекомендований при жовчнокам'яній хворобі, який містить на 100г суміші подрібнених рослин 10г крушини вільховидної (кора), 10г фенхелю звичайного (плоди), 20г цмину пісового (квітки), 20г м'яти перцевої (листя), 20г деревію звичайного (трава), 20г полину гіркого (трава). Приймати по 1 склянці відвару 2-3 рази на день за 30 хвилин до їжі. (Соколов С.Я., Замотаєв І.П. Справочник по лекарственным растениям. - М.: Медицина, 1985, с. 447, сбор №137).

Найбільш близьким аналогом заявленого збору є суміш, яку вживають при хворобах печінки, жовчного міхура, холециститах, гепатохолециститі, цирозі печінки. Суміш містить траву суниці лісової, листя мати-й-мачухи, траву споришу, траву й квіти звіробоя, траву грициків, квіти цмину пісового, квіти подорожника великого, листя ожини сизої, стовпчики кукурудзи, насіння кропу городнього, траву череди, подрібнені плоди шипшини при наступному співвідношенні інгредієнтів, мас.г:

суниця лісова (трава)	25
мати-й-мачуха (трава)	25
спориш (трава)	25
звіробій (трава)	25
грицики (трава)	20
цмин пісовий (квіти)	20
подорожник великий (квіти)	20
ожина сиза (листя)	20
кукурудза (стовпчики)	20
Кріп городній (насіння)	15
череда (трава)	15
шипшина (подрібнені плоди)	40.

Спосіб приготування: 2 столові ложки суміші залити 500г окропу, дітям до 10 років настоювати 15 хвилин, дітям від 10 до 15 років - 20 хвилин, дітям від 15 років і більше - 30 хвилин, процідити. Приймати за шість разів: три рази за 20 хвилин до їди і три рази – через годину після їли в таких дозах на день: до півроку дитини - 50г; від одного року до п'яти - 150г; від п'яти до 10 років - 200г; від 10 до 15 років - 220-250г. Перед уживанням рекомендується підігрівати суміш на паровій бані.

(Павленко Л. О. Ліки з чар-зілля Поради, рецепти народного цілителя. - Київ - "КВІЦ" - 1996, с.29, суміш №20).

Недоліком цієї суміші є недостатньо високий терапевтичний ефект.

В основу винаходу, що заявляється, поставлено завдання створення збору для профілактики та лікування захворювань печінки і жовчного міхура шляхом підбору натуральних рослинних інгредієнтів в експериментальне визначених кількостях, який би забезпечував комплексну дію на організм хворого і давав у результаті застосування високий терапевтичний ефект.

Поставлене завдання вирішується тим, що збір лікарських рослин для профілактики та лікування захворювань печінки і жовчного міхура, що містить траву суниці лісової, траву споришу звичайного, листя мати-й-мачухи, траву звіробоя звичайного, траву грициків звичайних, квіти цмину пісового, траву подорожника великого, листя ожини сизої, стовпчики кукурудзи, плоди кропу запашного, плоди шипшини собачої, відповідно до винаходу, що заявляється, додатково містить траву хвоща польового, траву дроку красивого, траву деревію звичайного, листя кропиви жалкої, траву реп'яшка язичковидного, квіти нагідок лікарських, траву перстачу гусячого, траву первоцвіту весняного, насіння льону звичайного при наступному співвідношенні інгредієнтів, мас. ч.:

трава суниці лісової	1,0-5,0
трава споришу звичайного	1,0-5,0
листя мати-й-мачухи	2,0-5,0
трава хвоща польового	2,0-5,0
трава звіробоя звичайного	2,0-5,0
Трава грициків звичайних	1,0-4,0
трава дроку красильного	1,0-4,0
трава деревію звичайного	1,0-4,0
листя кропиви жалкої	1,0-4,0
квітки цмину піщого	2,0-4,0
трава подорожника великого	2,0-4,0
листя ожини сизої	2,0-4,0
стовпчики кукурудзи	2,0-4,0
трава реп'яшка язичковидного	2,0-4,0
плоди кропу городнього	2,0-4,0
плоди шипшини собачої	1,0-3,0
квітки нагідок лікарських	1,0-3,0
трава перстачу гусячого	1,0-3,0
трава первоцвіту весняного	1,0-3,0
насіння льону звичайного	1,0-3,0.

Трава хвоща польового містить до 25% кремнієвої кислоти, флавоноїди, сапонін еквізетонін, алкалоїди, дубильні, смолисті й гіркі речовини, ситостерол, диметилсульфон, органічні кислоти, вітамін С і каротин галенові препарати хвоща польового виявляють багатобічну терапевтичну дію: сечогінну, кровоспинну, протизапальну та ремінералізуючу. В народній медицині препарати хвоща польового вживають також при жовчнокам'яній хворобі.

Трава дроку красильного містить алкалоїди, флавоноглікозиди лютеолін і геністеїн, органічні кислоти, ефірну олію, барвник скопарин, тритерпенові сапоніни, гіркоти, слиз та мінеральні солі. У народній медицині дрік красильний відомий як сечогінний, жовчогінний, судинозвужувальний, проносний, застоїлий, кровоспинний та кровоочисний засіб. Препарати трави використовують при всіх видах жовтяниці.

Трава деревію звичайного містить ефірну олію, флавоноїди, сесквітерпени, дубильні й гіркі речовини, ахілеїн, вітамін К, органічні кислоти. Комплекс хімічних речовин, що є в рослині, забезпечують їй багатосторонні терапевтичні властивості. У зборі, що заявляється, використана властивість препаратів деревію звичайного розширювати жовчні протоки і збільшувати жовчовиділення у дванадцятипалу кишку, що зумовлює використання цих препаратів при хворобах печінки.

Листя кропиви жалкої містить глікозид уртицин, дубильні речовини, каротиноїди, хлорофіл, вітаміни С, В₂, В₃, органічні кислоти, мікро- і макроелементи (кремній, залізо, мідь, марганець, бор, титан, нікель). Настій листя кропиви жалкої використовують як кровоспинний (при легеневих, кишкових, маткових, гемороїдальних та інших кровотечах), сечогінний (при набряках) та загальнозміцнюючий засіб. Уживання настою показане й при нервових розладах, ревматизмі, алергії й анемії, при звичних запорах, диспепсіях і шлункових коліках.

Трава реп'яшка язичковидного містить алкалоїд анемонін. Експериментальне доведено ранозагоювальні властивості препаратів реп'яшка язичковидного при фурункулах, виразках, піодермії тощо. Використання їх сприяє очищенню ран від гною, прискорює розсмоктування запальних набряків, грануляцію тканин і епітелізацію.

Квітки нагідок лікарських містять каротиноїди, флавоноїди, ефірну олію, сапоніни, гірку речовину календен, смолисті і дубильні речовини, слиз, інулін, органічні кислоти, фітостерини, ферменти, вітамін С, алкалоїди та тритерпендіоли. Нагідки лікарські мають протизапальні, бактерицидні, ранозагоювальні, спазмолітичні, гіпотензивні, кардіотонічні й седативні властивості, підвищують метаболічну функцію печінки (підвищується секреторна і видільна функції, зменшується концентрація білірубіну й холестерину в жовчі). Застосування нагідок дає добрий терапевтичний ефект при захворюваннях печінки і жовчних шляхів.

Трава перстачу гусячого містить дубильні речовини, аскорбінову кислоту, ефірну олію, гіркоти, флавоноїди, р-кумарову, ферулову й елагову кислоти та смоли. В народній медицині лікування перстачем гусячим дуже популярне. Використовують його болетамувальні, в'язучі, кровоспинні й кровоочисні властивості, здатність підвищувати діурез, стимулювати виділення шлункового соку й жовчі, регулювати функціональну діяльність товстої кишки й запобігати запорам. Спазмолітичні властивості рослини відомі не лише з досвіду народної медицини, а й підтверджені фармакологічними дослідженнями. Розслаблюючий вплив препаратів перстачу поширюється на жовчовивідні шляхи. Застосування препаратів перстачу показане при судомі різного характеру, при жовчнокам'яній хворобі, прирізних внутрішніх кровотечах.

Трава первоцвіту весняного містить сапоніни, флавоноїди, каротин, ефірну олію, аскорбінову кислоту. При лікуванні захворювань печінки і жовчного міхура препарати первоцвіту весняного виявляють спазмолітичну та болетамувальну дію.

У насінні льону звичайного є слиз, вуглеводи, глікозид лінамарин та жирна олія, до складу якої входять гліцериди ліноленової, лінолевої, олеїнової, пальмітинової і стеаринової кислот, м'яко діючих. Набухаючи в шлунково-кишковому тракті, воно подразнює слизову оболонку кишків і цим посилює перистальтику. Швидкому просуванню кишкового вмісту сприяє й жирна олія, що є в насінні. Поряд із цим препарати з насіння льону мають обволікаючі й протизапальні властивості, зумовлені наявністю в ньому значної кількості слизу.

Збір, що заявляється, є ефективним у лікуванні захворювань печінки і жовчного міхура. Біологічно активні компоненти збору, що заявляється, є корисними при дискінезіях жовчних шляхів, гепатитах, застоях жовчі у жовчному міхурі, холециститах, жовчнокам'яній хворобі (у початковій стадії), холангітах, метеоризмі, гострих і хронічних коліках та геморої. Збір також можна використовувати як профілактичний засіб при роботах, що пов'язані зі шкідливим впливом отруйних речовин.

Засіб уживання: 2 столові ложки (10грамів) збору залити 500г окропу, настоювати 30 хвилин, процідити. Приймати 6 разів на день: 3 рази за 20 хвилин до їжі і 3 рази за годину після їжі по 80г на прийом.

Зі збору, що заявляється, можна приготувати настоянку: 1 частину суміші заливають 10 частинами екстрагуючої речовини (40-70% спирт), настоюють 10 днів у темному місці. Потім проціджують і розливають у темні скляні флакони. Уживати по 25-30 крапель з 1 столовою ложкою води 3 рази на день за 20 хвилин до їжі.

Кількісне співвідношення інгредієнтів збору підбирається індивідуально у залежності від клінічного статусу хворого та індивідуальної чутливості його фармакологічних рецепторів до складових частин збору.

Конкретний приклад здійснення винаходу.

Запропонований збір № 4 для профілактики й лікування захворювань печінки і жовчного міхура виробляється таким чином: зважені компоненти (трава суниці лісової 3,0 частини, трава споришу звичайного 3,0 частини, листя мати-й-мачухи 3,0 частини, трава хвоща польового 3,0 частини, трава звіробоя звичайного 3,0 частини, трава грициків звичайних 3,0 частини, трава дроку красильного 3,0 частини, трава деревію звичайного 3,0 частини, листя кропиви жалкої 3,0 частини, квітки цмину піскового 3,0 частини, трава подорожника великого 3,0 частини, листя ожини сизої 3,0 частини, стовпчики кукурудзи 3,0 частини, трава реп'яшка язичковидного 3,0 частини, плоди кропу городнього 3,0 частини, плоди шипшини собачої 2,0 частини, квітки нагідок лікарських 2,0 частини, трава перстачу гусячого 2,0 частини, трава первоцвіту весняного 2,0 частини, насіння льону звичайного 2,0 частини) подрібнюються до утворення часток довжиною 3-5мм, змішуються.

Збір лікарських рослин №4 для профілактики і лікування захворювань печінки і жовчного міхура у готовому вигляді - це суміш подрібнених частинок рослинної сировини розміром 3,0-5,0мм сірувато-зеленувато-червоно-жовтого кольору, із сильним ароматичним запахом, пряно-гіркуватого смаку.

Клінічні приклади застосування збору, що заявляється.

Приклад 1. Хворий О., 10 років. Звернувся за допомогою до фітотерапевта зі скаргами на підвищення температури тіла до 37,8-38,6° на протязі одного року, висипання пухирчиків по всьому тілу (15-20 штук водночас), слабкість. Анамнез: дитина зниженої ваги, лікувалася на протязі одного року у міській лікарні з діагнозом фурункульоз, патогенний стафілокок. Лікування хіміопрепаратами, стафілококовим анатоксином по схемі, γ -глобуліном не дало покращення. Зовні: шкіряні покрови бліді, на кінцях рук і ніг гнійничкові висипи, зів гіперемірований, мигдалини рихлі, язик вологий, обложений білим нальотом, живіт м'який, при пальпації болючість у середній третині живота. Печінка не збільшена. Стул нормальний.

Набряків немає. Діагноз: фурункульоз верхніх і нижніх кінцівок, ДЖВМ.

Хворому було призначено лікування збором №4 на протязі трьох місяців. Через один місяць батьки привезли виписку лікаря з історії хвороби. Стан дитини поліпшився, висипів немає.

Виписка з історії розвитку дитини О. 1992р. народження Народилася дитина від третіх пологів, домашня. Спостерігалася дитячою поліклінікою від дня народження. Часто хворіла простудними захворюваннями, гнійними отитами, фурункульозом. Неодноразово знаходилася на стаціонарному лікуванні. 18.03.2002г. при обстеженні із зева виділений патогенний стафілокок, слабчутливий до левоміцитину, стрептоміцину. 15.03.2002г. при обстеженні крові на стерильність висіяний стафілокок. Дитина отримувала анатоксин стафілококовий за схемою, антистафілококовий γ -глобулін, цепадин, пряме переливання крові від матері дитині. Лікування не дало бажаного результату. З 12.04.2002г. дитина знаходилася на лікуванні у фітотерапевта Павленка О.Л., приймала збір №4 протягом трьох місяців. Вже після першого місяця лікування при дослідженні крові на стерильність зростання мікрофлори відсутнє. Стафілокок не знайдений. Лікар Дорофєєва А.В. Дитяча поліклініка, м.Богуслав.

Приклад 2. Хворий Г., 33 роки. Звернувся за допомогою до фітотерапевта зі скаргами на ниючу біль у лівому й правому підребер'ях, нудоту, блювання, загальну слабкість. Анамнез: вважає себе хворим на протязі одного року, лікувався у хірургічному відділенні з діагнозом хронічний панкреатит. Зовні: шкіряні покрови звичайні, зів чистий, язик шорсткуватий, обложений жовто-білим нальотом. Печінка виступає з підребер'я на 0,5см. Стул - спастичні запори.

Діагноз: хронічний персистоючий гепатит, фаза загострення; хронічний панкреатит, фаза ремісії. Біохімічний аналіз крові: білірубін 10,0ммоль/л, Hb-130г/л, еритроцити $3,5 \cdot 10^{18}$, лейкоцити $4-9 \cdot 10^9$, Т.П.-2,0ммоль/л, АЛТ-2,0ммоль/л, АСТ-0,40ммоль/л, СОЕ-10мм/ч. Аналіз сечі: питома вага 1010мл, білок - не знайдений, лейкоцити - 2-3 у полі зору, еритроцити - одиничні. Хворому був призначений курс лікування збором №4 на протязі трьох місяців. Після одного тижня прийому лікарських рослин відповідно до збору №4 стан хворого поступово поліпшувався, зникли блювання, нудота. Через один місяць прийому збору припинилися болі в лівому й правому підребер'ях, з'явився апетит. Після трьох місяців прийому збору стан пацієнта значно покращився. Пацієнтові надано пораду дотримувати дієту (стіл №5), через 6 місяців пройти профілактичний курс лікування лікарськими рослинами відповідно до збору №4.

Приклад 3. Хвора К., 53 роки. Звернулася за допомогою до фітотерапевта зі скаргами на болі в епігастрії, в області жовчного міхура, пучення живота у нижній частині, нудоту, гіркоту у роті, загальну слабкість. Анамнез: вважає себе хворою протягом десяти років, періодично проходила курс лікування у терапевтичному відділенні міської лікарні з тимчасовими покращеннями. Зовні: жінка підвищеної ваги, шкіряні покрови бліді, трохи жовтяничні. Зів чистий, язик обложений жовто-білими нальотами. Живіт м'який, злегка здутий у нижній частині, при пальпації болючість у проекції жовчного міхура. Печінка виступає з підребер'я на 0,5см, не болюча. Стул нерегулярний, запори.

Діагноз: жировий гепатоз печінки, хронічний калькулезний холецистит, хронічний панкреатит. УЗД: печінка збільшена на 0,5см. Структура підсиленої ехогенності, дрібнозерниста. Внутрішньо печінкові судини та хоре не розширені. Жовчний міхур 6,8-2,6см - стінки ущільнені потовщені, містять 2 конкременти 2: 1,9мм та декілька до 0,5мм, жовчні протоки не розширені. Аналіз крові: СОЕ-10мм/ч, лейкоцити - $5,8 \cdot 10^9$, еритроцити - $4,35 \cdot 10^{18}$, кольор. пок. - 0,95%. Біохімічний аналіз крові - білірубін - 14,95ммоль/л; Тімонова - 4,73ммоль/л; АЛТ - 0,5ммоль/л; АСТ - 0,25ммоль/л.

Хворій був призначений курс лікування збором №4 на протязі трьох місяців. Після першого місяця прийому збору стан пацієнтки поступово покращився, зникли нудота, гіркота у роті, язик став чистий. Після трьох місяців лікування стан хворої стабілізувався, з'явилося відчуття бадьорості, з'явився апетит, покращився стул. УЗД після трьох місяців лікування збором №4: печінка дрібнозернистої структури, не збільшена, ехогенність не підвищена;

жовчний міхур - 6,5x2,0мм, стінки потовщені, містить осад, 1 конкремент 0,5x0,7мм. Хворій був призначений курс лікування збором №4 ще на 1 місяць. УЗД після чотирьох місяців лікування збором №4: конкрементів не виявлено. Пацієнтці призначено проходити два рази на рік профілактичний курс лікування лікарськими рослинами відповідно до збору №4.

Експериментально встановлено, що збір, що заявляється, діє не за принципом сумарного ефекту, а виявляє синергитичний ефект, при якому кожний з компонентів потенціює дію іншого. Збір, що заявляється, за принципом потенціювання забезпечує більш високий терапевтичний ефект у порівнянні з прототипом і може розширити асортимент ефективних та безпечних засобів профілактики й лікування захворювань печінки і жовчного міхура.